

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตาม ศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความ เข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (กรมวิชาการ, 2546 : 3)

พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย เป็นช่วงที่เด็กพัฒนาความสามารถที่จะ เรียนรู้มากที่สุดกล่าวคือ สติปัญญาของเด็กเมื่ออายุ 1 ปี จะพัฒนาร้อยละ 20 เมื่ออายุ 4 ปี จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 และในช่วง 4-8 ปี จะพัฒนาเพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 80 แสดงให้เห็นว่า มนุษย์เรามีพัฒนาการทางสติปัญญาสูงสุดในช่วงปฐมวัย ครูและผู้เกี่ยวข้องกับผู้กับเด็กปฐมวัย ส่งเสริมเด็กอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้พัฒนาไปอย่างเต็มที่ เพียเจต์ (ประสาธ อิศรปริศา, 2520 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Piaget, n.d.) ได้กล่าวว่าพื้นฐานของพัฒนาการด้าน สติปัญญาของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับ การปะทะสังสรรค์ (Interaction) กับสิ่งแวดล้อมหรือจาก ประสบการณ์ ที่เด็กได้รับ ซึ่งจะช่วยให้เด็กพัฒนา ด้านการรับรู้ โดยการสะสมภาพ (Schema) เข้า ไว้ในสมอง การจัดการศึกษาปัจจุบันเน้นการจัดการประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กคิดมากกว่าการ สอนให้เด็กเรียนรู้โดยการท่องจำ (บุญทัน อยู่ชมบุญ, 2529 : 1)

การเล่นเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความเครียดและ ทำให้เด็กเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อม และเป็นกระบวนการพัฒนาการในด้าน ต่างๆ ได้แก่ ด้านร่างกายเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรง คล่องแคล่วว่องไว ด้านอารมณ์และสังคม การเล่นสอนให้เด็กรู้จักเหตุผล ปรับตัวให้เข้ากับ สังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ การรู้จักกติกาในสังคม รู้จักแบ่งปันทำให้เด็กมีสัมพันธภาพที่ดี กับบุคคลอื่น นอกจากนั้นการเล่นยังทำให้เด็กมีอารมณ์แจ่มใส รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง ด้านสติปัญญา การเล่นทำให้เด็กมีโอกาสแสดงความคิดเห็นตามสภาพแวดล้อม

ได้แสดงออกเรียนรู้ที่จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เกิดจินตนาการ ดังนั้น การเล่น จึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญในวัยเด็ก ทำให้เด็กสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพ และคุณภาพต่อสังคม การเล่นมีหลายประเภท เช่นการเล่นกลางแจ้ง การเล่นในร่ม การเล่น ออกกำลังกาย การเล่นเกมในบ้าน การเล่นที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง คือ การละเล่นพื้นบ้าน ของไทย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของคนไทยที่สืบทอดกันมาและอยู่ในวิถีชีวิต ของคนไทย กิจกรรมการละเล่นเห็นการนำสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นเครื่องเล่น การละเล่นมีวิธีการเล่นที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีกฎเกณฑ์และกติกาการเล่นไม่เคร่งครัดนัก เด็กไทยในสมัยก่อนมีอิสระในการเล่น อย่างสนุกสนาน ปัจจุบันมีของเล่นสำเร็จรูปหลายอย่าง ซึ่งหาซื้อได้ง่าย เด็กผู้หญิงจะเล่นตุ๊กตากระดาษ ตัดเสื้อผ้า ซึ่งมีขายเป็นเล่ม ๆ เด็กผู้ชายเล่นปืน จรวด และเครื่องเล่นต่าง ๆ ที่ทันสมัยจำพวกเกมคอมพิวเตอร์ (กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ, 2517 : 18-21) ซึ่งการเล่นในปัจจุบันส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการบางด้านเท่านั้น และต้องซื้อมาด้วย ราคาแพงต่างจากการละเล่นพื้นบ้านของไทยที่หาได้ง่าย โดยไม่ต้องซื้อในราคาแพง เช่น การเล่นพายเรือแข่ง กระโดดกบ หนุมานชนหิน ซ้อนมะนาว เป่ากบ หยอดหลุม ร้อนรูป อีจีดอีเขียน ผูกหางวัว ปิดตาตีหม้อ เป็นต้น

สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้นจะมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ล่าช้า กว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน มีความสามารถที่จะผ่านแต่ละขั้นตอนไปได้ช้า และมีข้อจำกัด อยู่ในระดับหนึ่งตามศักยภาพของตน (Neisworth, 1982 : 2) จึงทำให้เด็กมีพัฒนาการด้าน ร่างกายล่าช้า ความสามารถในการรับรู้ และการเรียนรู้ไม่เหมาะสมกับอายุจริง มีความ สามารถจำกัดในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นรวมถึงการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม และสังคมทำให้ มีความยากลำบากในการดำเนินชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 2-6) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่าคนทั่วไปเมื่อวัด ระดับเชาวน์ปัญญา โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้ว มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าคนทั่วไปใน ทุก ๆ ด้าน รวมทั้งพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็ก ดังนั้นจึงควรพัฒนา ทั้งกล้ามเนื้อมัดใหญ่ และกล้ามเนื้อมัดเล็ก แต่ในการพัฒนาให้ดีขึ้น ควรพัฒนากล้ามเนื้อ มัดใหญ่ก่อน เพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้น กล้ามเนื้อมัดใหญ่จะไม่แข็งแรง กล้ามเนื้ออ่อนนุ่ม ข้อต่อต่าง ๆ ยืดไม่มาก ทำให้มีการพัฒนาด้านการเคลื่อนไหวด้านการทรงตัว และการเคลื่อนที่เป็นไปได้อ่อนช้า กล้ามเนื้อมัดใหญ่มีหน้าที่สำคัญในการเคลื่อนไหวอวัยวะหรือ ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และยังช่วยในการทรงตัว เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการเดิน การวิ่ง การกระโดด ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะต้องฝึก

กล้ามเนื้อให้แข็งแรงเพื่อที่จะสามารถทำกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ได้แก่ กิจกรรมทางพลศึกษา กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมดนตรี และกิจกรรมกลางแจ้ง อีกกิจกรรมหนึ่งที่น่าสนใจ คือกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่าย สะดวกสบาย ประหยัด ในการประดิษฐ์ การเล่นไม่มีกติกาที่ซับซ้อน เป็นการเล่นที่ได้ออกกำลังกาย ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา การใช้กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับปฐมวัย เพื่อศึกษาว่า กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านมีประสิทธิภาพ ต่อพัฒนาการทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับปฐมวัย จากการฝึกโดยใช้กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน

สมมุติฐานการวิจัย

นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ระดับปฐมวัย ที่ได้รับการฝึกโดยใช้กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่สูงขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากร เป็นเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอุบลปัญญานูถล จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ชั้นอนุบาล 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 มีระดับสติปัญญา 50-70 ทดสอบโดยแบบทดสอบสติปัญญามาตรฐาน อายุ 6-10 ปี ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน จำนวน 12 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กำลังศึกษาอยู่ใน

โรงเรียนอุบลปัญญานูถ จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
 ชั้นอนุบาล 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 มีระดับสติปัญญา 50-70 ทดสอบโดย
 แบบทดสอบสติปัญญามาตรฐาน อายุ 6-10 ปี ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน โดยใช้วิธีการเลือก
 แบบเจาะจง จำนวน 8 คน นักเรียนที่เหลือจำนวน 4 คน มีข้อจำกัด ด้านสุขภาพซึ่งเป็น
 ปัญหาในการดำเนินการศึกษาครั้งนี้

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ หมายถึง การทำงานร่วมกันของกล้ามเนื้อ
 มัดใหญ่ คือ กล้ามเนื้อศีรษะและคอ กล้ามเนื้อลำตัว กล้ามเนื้อขา กล้ามเนื้อส่วนแขนและมือ
 เพื่อควบคุมทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายทั่ว ๆ ไป โดยวัดและประเมินจากแบบประเมิน
 ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ โครงสร้างทั้งหมด 40 ข้อ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนมี
 2 ระดับ คือทำได้ให้ 1 คะแนน ทำไม่ได้ ให้ 0 คะแนน จากการปฏิบัติในแบบประเมิน
 ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ในแต่ละครั้ง จะมีการทดสอบทักษะละ 10 ข้อ
 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1. ทักษะทั่วไป หมายถึง การเดิน การยืน

1.2. ทักษะการกระโดด หมายถึง การกระโดดอยู่กับที่ การกระโดดไป

ข้างหน้า การกระโดดลงจากม้านั่งเตี้ย การกระโดดขึ้นสูงจากพื้น 4-5 นิ้ว การกระโดดเชือก

1.3. ทักษะการทรงตัว หมายถึง การยืนขาเดียว การเดินเขย่งปลายเท้า การเดิน
 สลับเท้าบนไม้กระดานทรงตัว การเดินถอยหลังบนกระดานทรงตัว

1.4. ทักษะการวิ่ง หมายถึง การวิ่งได้ไกล การวิ่งผ่านสิ่งกีดขวาง การวิ่งถอยหลัง

2. กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง การนำการละเล่นต่าง ๆ
 ของเด็ก ซึ่งนิยมเล่นกันในชีวิตประจำวันโดยสืบทอดมาจากคนรุ่นก่อน และยอมรับการเล่น
 ต่อ ๆ กันมา เป็นกิจกรรมการเล่นซึ่งมีการเคลื่อนไหวกิริยาอาการเป็นส่วนใหญ่ อาจจะมี
 คนตรี การขับร้อง หรือการฟ้อนรำประกอบการเล่น มีการเล่นทั้งในร่มและการเล่นกลางแจ้ง

กฎเกณฑ์มีการตกลงในกลุ่มผู้เล่น จำนวนผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน เล่นเป็นทีมหรือเล่นเดี่ยวก็ได้ ผู้วิจัยได้เลือกการละเล่นพื้นบ้านนี้มาฝึกความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ จำนวน 20 อย่าง คือ

1. โยนบอล หมายถึง การที่นักเรียนยื่นแขนขาเพื่อทรงตัวเตรียมรับ-โยนบอล ส่งกับครู และเพื่อน ๆ
2. ลูกเปิดเดินเล่น หมายถึง การเดินเลียนแบบลูกเปิด แล้วแข่งกันเดินให้ถึงเส้นชัย
3. ดึงหนัง หมายถึง เอาเส้นเชือกมาให้ ทั้งสองฝ่าย ดึงหรือฉุดซึ่งกันและกัน
4. รำวงชิงเก้าอี้ หมายถึง การเดินรำวงอ้อมเก้าอี้ เมื่อได้ยินสัญญาณหยุด ให้ผู้เล่นรีบวิ่งไปนั่งเก้าอี้ที่ว่าง คนที่ไม่มีที่นั่งถือว่าแพ้
5. รีรีข้าวสาร หมายถึง ให้นักเรียน 2 คน ยืนหันหน้าเข้าหากัน จับมือกันทั้งสองข้างแล้วชูมือพื้นศีรษะคล้ายประตูล้อม นักเรียนที่เหลือยืนจับเอวกันเป็นแถว ร้องเพลงรีรีข้าวสาร แล้วเดินสลับเท้าเดินลอดประตูล้อมไป 1 รอบ แล้วเดินวนกลับมาตลอดประตูล้อมเป็นครั้งที่ 2 จนเพลงรีรีข้าวสารถึงท่อนจบ นักเรียนที่เป็นประตูล้อมต้องลดแขนกันคนสุดท้ายไว้ให้ได้ ให้นักเรียนปฏิบัติจนเข้าใจวิธีการเล่น
6. เดินยาง หมายถึง การละเล่นชนิดหนึ่งของภาคอีสาน โดยผู้เล่นฝ่ายหนึ่ง 2 คนเป็นผู้จับยาง อีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้เดิน (กระโดด) ข้ามยาง
7. กระโดดกบ หมายถึง การเล่นกระโดดกบเลียนแบบกบ
8. น้ำขึ้นน้ำลง หมายถึง การกระโดดขึ้น-ลงเตี้ย ๆ
9. ปลาหมอตถุกระทะเล หมายถึง การกระโดดสูงจากพื้น 4-5 นิ้ว
10. แข่งกระโดดตีลูกโป่ง หมายถึง การกระโดดขึ้น-ลงเพื่อตีลูกโป่ง
11. แข่งผลัด หมายถึง หมายถึง การทรงตัวโดยการเข่งปลายเท้า
12. เดินนอนขาเดียว หมายถึง คนที่วิ่งด้วยขาเดียว โดยยกขาข้างหนึ่งขึ้นเหนือพื้นขณะวิ่งไล่ตามผู้เล่นภายในวง
13. เดินกระป๋อง หมายถึง การเดินบนกระป๋องที่มีเชือกผูกเป็นสายสำหรับจับเพื่อการทรงตัว
14. ห่วงยาง หมายถึง การทรงตัวโดยการรับห่วงยาง
15. เตะลูกบอล หมายถึง การละเล่นโดยผู้เล่นรับและเตะลูกบอลให้ได้
16. วิ่ง เป็ยว หมายถึง การวิ่งแบบรวดเร็วว่องไว ทันใจ

17. วังวิบาก หมายถึง การวิ่งผ่านสิ่งกีดขวาง

18. ม้าก้านกล้วย หมายถึง การนำก้านกล้วยมาแล้วติดใบออกเหลือก้านและใบส่วนปลายไว้ นำก้านกล้วยมาทำเป็นรูปม้า โดยวัดระยะจากส่วนต้นของก้านกล้วย ประมาณ 15 นิ้ว แล้วใช้มีดหั่นข้างก้านกล้วย จุดเพื่อกระยะไว้ทั้งสองข้างเท่า ๆ กัน ในลักษณะเฉียง ประมาณ 45 องศา ตีค้ำกันพอประมาณ แล้วหั่นก้านกล้วย ณ จุด ที่หั่นทลงมาให้เป็นรูปคล้ายหางม้า ตรงหัวม้าให้ใช้ไม้เสียบหรือใช้เชือกมาผูกตรงหัวม้ากับกลางหัวกับกลางตัวม้า เป็นวง สำหรับโยกค้ำคองค้ำขณะแข่งขัน แล้วให้ผู้เล่นวิ่งแข่งขันกันไปยังเส้นชัย

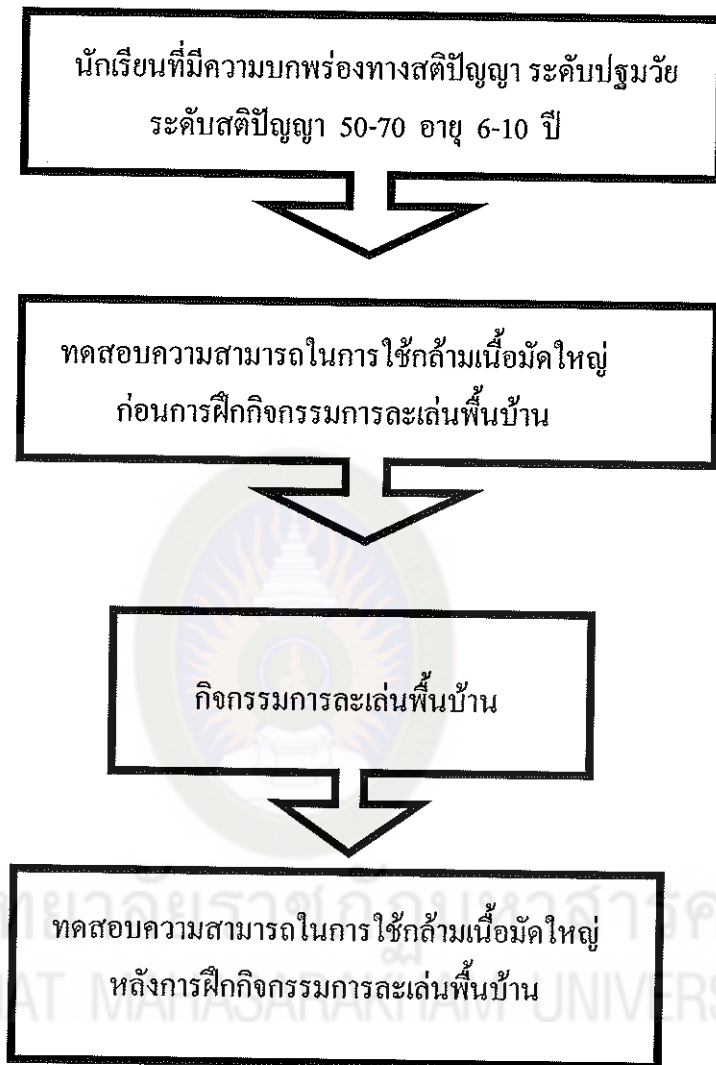
19. วังถอยหลัง หมายถึง ให้ผู้เล่นวิ่งถอยหลังไปยังเส้นชัยให้เร็วที่สุด

20. วังลิงชิงหลัก หมายถึง การวิ่งแข่งขันให้เร็วที่สุดเพื่อแย่งชิงหลัก

ระยะเวลาในการทดลองการศึกษานี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ทำการฝึกกิจกรรมการละเล่นนี้ครั้งละ 45 นาที กิจกรรมการละเล่นละ 2 ครั้ง รวม 40 ครั้ง

3. นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง เด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ชั้นอนุบาล 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 มีระดับสติปัญญา 50-70 ทดสอบโดยแบบทดสอบสติปัญญามาตรฐาน อายุ 6-10 ปี ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 8 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ได้แนวทางแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับปฐมวัย ในการนำกิจกรรมการละเล่นที่บ้านไปประยุกต์ใช้สำหรับพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการสอนอันจะเป็นประโยชน์ในกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาต่อไป